

imaginea artificial încetinită a televizorului. Coerența stilistică a întregului este însă impecabilă, dacă avem în vedere și costumele: terne, lălâi și ambigue (diferite combinații între fuste, pantaloni și șalvari, înveșmântând dansatorii de ambele sexe), acestea maschează linia suplă a trupurilor, anihilându-le orice urmă de frumusețe sculpturală intrinsecă.

Îmbătrânind, mai vârstnicul Mats Ek (pe care în 1978 l-am admirat la București și ca solist de prim rang) a simțit în mod firesc necesitatea de a rupe mirajul creat grație formidabilului său talent de a prefăce teatrul în dans (în memorabilul balet amplu *Casa Bernardei Alba*) și invers (în miniatura *Sfântul Gheorghe și Dragonul*), căutându-și noi expresii coregrafice pentru a traduce gestul cotidian, pentru a transforma banalitatea în simbol, pentru a transmite stări și trăiri vagi și misterioase. Și totuși, chiar dacă ceva din forța explozivă a coregrafiilor sale de odinioară s-a păstrat nealterată, artistul nu pare a reuși să mai atingă astăzi acea capacitate miraculoasă de a surprinde și fermeca un public captivat deopotrivă de caligrafia dansului și de povestea în imagini pe care acesta o scrie. Iar dacă din ansamblul celor 12 balerini ai trupei utilizați de către el aici se evidențiază prin înzestrarea fizică și virtuozitatea tehnică negrul Jermaine Spivey, japonezul Shintaro O-ue sau danezul Hlin Diego Hjalmsdottir, nici unul dintre ei nu se ridică (deocamdată) la nivelul personalității covârșitor iradiante a francezului Luc Bouy, partenerul de odinioară al lui Mats Ek.

Spectacol-coupé cu trupa Cullberg Ballet – **Titlul I:** Empty House. **Coregrafie și decoruri:** Johan Inger. **Costume:** Mylla Ek. **Muzică:** folclor ungar cu Félix Lajkó și alții. **Titlul II:** Aluminium. **Coregrafie:** Mats Ek. **Decoruri și costume:** Peder Freij. **Muzică:** John Adams. **Titlul III:** Negro con flores. **Coregrafie, decoruri și costume:** Johan Inger. **Muzică:** Stefan Levin. **Lumini:** Erik Berglund. **Cu:** Carolina Armenta, Lisa Drake, Asa Lundvik Gustafson, Izumi Shuto, Johanna Lindh, Rafi Sadi, Alexandra Campbell, Sandra Marin, Carl Inger, Mats Jansson, Shintaro O-ue, Eytan Sivak, Daniel Sjökvist, Jermaine Spivey, Hlin Diego Hjalmsdottir, Alexander Ekman, Rei Watanabe, Tilman O'Donnell. **Data reprezentației:** 2 și 3 decembrie 2005.

Tehnicitate versus individualitate

Ar trebui să fiu fericită că – în sfârșit – a fost prezentat la București un spectacol de balet de tipul acelor pe care până acum le-am putut admira doar în străinătate și/sau în înregistrări. (Când scriu acest comentariu, unul dintre ele – *Visul unei nopți de vară* al coregrafului Heinz Spoerli, cu trupa Operei berlineze – tocmai „rulează” pe canalul de televiziune „Mezzo“.)

Un spectacol coregrafic al cărui principal atu nu este libretul (sau „conceptul artistic”, cum numesc realizatorii lui – coregraful Frédéric Flamand și scenograful Dominique Perrault – această acțiune vagă și nu foarte coerentă, nici pe de-a-ntregul abstractă și nici total racordată unui „story”), sau fondul sonor (unde frânturile de piese alese la sugestia „consilierului muzical” nu prea-i justifică acestuia numele – Jacques-Yves Le Docte –, iar colajul lor, presărat cu bruiaje și suprapuneri de voci cântând ori vorbind, nu depășește rangul de accesoriu), sau chiar dansul (ce excelează totuși în performanțe fizice cu virtuți atletice – forță și viteză, mobilitate și echilibru, precizie și

sincronizare –, inovând îndeosebi în domeniul utilizării brațelor pentru realizarea unei veritabile caligrafii în mișcare), ci tehnologia de ultimă oră pe care mizează scenografia.

Dacă ținem seama de faptul că spectacolul se intitulează **La cité radieuse**, constituind un omagiu adus ilustrului arhitect Le Corbusier, și dacă mai știm că Frédéric Flamand (coregraf care și conduce din 2004 Baletul Național din Marsilia, în calitate de director general) a colaborat adesea cu diverși arhitecți sau artiști plastici de renume, din diferite țări ale lumii (Marin Kasimir, Fabrizio Plessi, Elisabeth Dillier, Ricardo Scofidio, Zaha Hadid, Jean Nouvel), în cele peste două decenii de când montează balet (debutând în 1973, cu grupul „Plan K“, de el înființat; fiind invitat în 1987 la „Documenta 8“ din Kassel și doi ani mai târziu la Opera Națională a Belgiei – celebrul Théâtre de la Monnaie din Bruxelles; în fine, devenind în 1991 directorul artistic al Baletului Regal al Walloniei), nimic nu e mai firesc decât această scenografie desprinsă dintr-un soi de arhitectură a viitorului.

Mereu compusă și iar descompusă sub ochii spectatorului, de către interpreții înșiși, ce-i deplasează și orientează cu abilitate și grație imensele panouri metalice (rând pe rând strălucitoare sau mate, transparente, opace sau reflectorizante), arhitectura aceasta se încarcă și cu semnificațiile pe care i le imprimă cuvântul scris ori culoarea, imaginea cinematografică ori cea video, obținută prin priza directă, în timp real, a evoluției dansatorilor. Iar dacă, evaluat în sine, limbajul coregrafic contemporan al acestora din urmă nu se dovedește a fi deosebit de original (cu excepția a două „figuri“: una masculină, împrumutată din gimnastica acrobatică; cealaltă de cuplu, inspirată din patinajul artistic), în schimb, este remarcabilă surpriza de proporții pe care o constituie intervenția în discurs a unui personaj venit din altă lume: aceea a dansului academic.

Cu toate că în înveșmântarea balerinei tradiționalul *tutu* este înlocuit de modernul *maillot*, nesfârșita plutire imaterială a acesteia pe *pointes*, printre trupurile sportiv costumate și contorsionate ale celorlalți interpreți, produce un contrast violent, șocant, de incontestabilă putere emoțională. Păcat doar că din programul de sală (altminteri bogat în informații și ilustrații) n-am putut afla cum se numește măcar protagonista acestei secvențe, dacă tot nu i-aș fi putut identifica pe fiecare dintre interpreții egalitarist înșiruiți în ordine alfabetică (Thibault Amanieu, Delphine Boutet, Frédéric Carré, Marion Cavallé, Katharina Christl, Yasuki Endo, Baptiste Herbert, Lionel Hun, Nonoka Kato, Agnès Lascombes, Marcos Marco, Mylène Martel, Mié Miyazawa, Valentina Pace, Yannick Rayne, Angelo Vergari) și pe care Frédéric Flamand i-a făcut părtași chiar la elaborarea coregrafiei spectacolului...

P.S. Oferită de către Ministerul Culturii și Cultelor și Ministerul Afacerilor Externe, reprezentația susținută – la Teatrul Național – de către Baletul Național din Marsilia a fost urmată (la Teatrul „Odeon“) de un spectacol de dansuri andaluze, egiptene și marocane al companiei franceze „Nawal Benabdallah“, desfășurat în același cadru al „Anului Francofoniei“.

Ballet National de Marseille – La cité radieuse. Coregrafia: Frédéric Flamand. Scenografia: Dominique Perrault. Cu: Thibault Amanieu, Delphine Boutet, Frédéric Carré, Marion Cavallé, Katharina Christl, Yasuki Endo, Baptiste Herbert, Lionel Hun, Nonoka Kato, Agnès Lascombes, Marcos Marco, Mylène Martel, Mié Miyazawa, Valentina Pace, Yannick Rayne, Angelo Vergari. Data turneului: 10 decembrie 2005.